

TARTU ON KOOLI- JA TEADMUSLINN
Seminar 09. veebruaril 2017

Seminari moderator Rivo Noorkõivu sissejuhatus ja teemade arutelu (vt lisaks seminari slaidid).

Arutelu tulemused.

1. Väljakutsed Tartu haridusvaldkonnas, muutused võrreldes kehtivas arengukavas kirjapanduga.

- Huvihariduse ja täiskasvanuhariduse jõulisem esiletoomine.
- Haridusreformi teostamine- haridusasutuste tööle sisu andmine kaasava hariduse kontekstis. Kaasava hariduse kontseptsiooni rakendamine Tartus – määratleda täpsemalt, et mida tahame haridusvaldkonnas saavutada.
- Kaardistada hariduse omandamise mitmekesised võimalused ja pakkuda välja lahendused uut tüüpi haridusasutusteks.
- Mõtestada haridusvaldkond kodanikuühiskonna kontekstis.
- Tartu haridusvaldkonna unikaalsuse ja eristumise läbimõtlemine – Tartu on ülikoolilinn. Eri haridustasemetega integreerimine, e-kooli võimaluste jõuline edasiarendamine.
- Tulla „kastidest“ välja ja mõelda läbi eri haridustasemetega loomise korraldus, taotleda eri haridusasutuste koostööst suuremat sünergiat.
- Haridusasutuste koostöömudelite läbitöötamine ja sobivate julge rakendamine.
- Haridusele anda rakenduslik väärtus.
- Õpikeskkonna arendamine kõigis lasteaedades. Viia mahajäänud lasteaedades füüsiline keskkond parimate tasemele, et alushariduses oleks õpikeskkond kõikides lasteaedades kõrgel tasemel.
- IT lahenduste jõuline arendamine haridusvaldkonnas.
- Haridusvaldkonna tõhus juhtimine tervikuna, mitte üksnes haridusasutuste lõikes juhtimise parendamine.
- Õppijate vaimse tervise ja psühhilise tasakaalu tagamine- õnneliku õppija mudeli kujundamine, mitte üksnes edule orientatsioon.
- Haridussüsteemis valmisoleku suurendamine õppija eripäradega tegelemiseks.
- Väärtustame oma haridustöötajaid, nende parimate praktikate tundmaõppimine ja esiletõstmine.
- Erakapitali kaasamine haridusse.

2. Tartu on kooli ja teadmuslinn. Eesmärkide kohta kommentaarid.

- E1. Tartu haridus- ja teadusasutustes töötavad väga head pedagoogid, tippteadlased ja –õppejõud, oma ala tunnustatud teoreetikud ja praktikud kõikjalt maailmast.

Tunnustame kõiki Tartus töötavaid õpetajaid, teadlasi ja haridusjuhte. Jääb mulje, et väljapoolt tehtav on eelistatud.

- E3. Tartu kõrgkoolid annavad tugeva panuse regionaalset majandust toetava innovatsioonisüsteemi arendamisse.

Võtame suurema ambitsiooni - üleilmastuvat majandust toetava innovatsioonisüsteemi arendamine.

Tuleme oma mugavusstsoonist välja ja oleme enam innovaatilisemad ja haridusmaastikul positiivselt eristuvad. Tartu hariduselus on tunnustavat maailmale pakkuda.

3. Arengusuunad Tartu linna arengukavas aastateks 2013-2020. Kommentaarid.

- Võrdsete võimaluste loomine õppe- ja kasvatustöökaks kaasaegses ja turvalises õppekeskkonnas

Asendada sõna võrdsete sõnaga võrdväärset.

Alus- ja üldhariduse käsitluse kitsast raamistikust tuleks loobuda, vaja enam eri haridustasemetel vahel sidusust linna hariduselu korraldamises.

4. Näitajate üle arutelu.

- Lasteaia ja koolikohad on liiga kitsas käsitlus. Laiendada õpikeskkonna mõistet- ligipääs haridusasutusele, parkimine ja peatumine, turvalike üle tee saamine, valgustus jms. Haridusasutus peaks olema linnaplaneerimises kompleksobjekt.
- Lasteaia ja kooli puhul tuleks õppijakesksuse spetsiifikat iseloomustada.
- Õpetajate tegevust iseloomustavad näitajad
- Laste liikumise väärtustamine, liikumist iseloomustavate näitajate esitamine.
- Haridusasutuse kogukonnaga seotust iseloomustavad näitajad.
- Huvikoole ja täiskasvanu haridust iseloomustavad näitajad.
- Näitajad on arvudes, kuid võiks olla ka kvalitatiivseid näitajaid - rahulolu kajastamine enamate hariduslike aspektide kohta.
- Hariduse kvaliteeti iseloomustavad näitajad (PISA, riigieksamite tulemused).
- Näitajad institutsioonide kesksed, võiks olla seoseid inimese elukaare punktidega.
- Näitajad, mis kajastavad inimeste osalemist eluketvas õppes, sh õppima asumine peale õpingute katkestamist.
- Haridust ja kultuuri siduvad näitajad.

5. Eesti hariduse 7 probleemkohta

Arutelu:

- Kaasava hariduse käsitlus on tähelepanu alt väljas.
- Erivajadusega õpilase kogukonnas käsitlus puudub.
- Vabaõppe mudeli arendamine.
- Huvihariduses õpetaja käsitlus - õpetaja on õpetaja ka huvihariduses.
- Muuta arusaam, et kutsehariduses õppimine on hariduse tupiktee.
- Hariduse ja kultuuri suurem sidumine, tehnoloogiliselt saab lahutada kuid sisus tuleks hoida koos, näidata interaktsiooni

- Tööandjatelt selgem sisend, et millist tööjõudu ette valmistada. 21. sajandi töö mõtestamine.
- Haridusasutuste koostöö kultuuri- ja teadusasutustega läbi mõtestada (AHHAA, Eesti Rahva Muuseum; Spordimuuseum, ülikoolid jt)
- Koolides tundide andmine paindlikuks- tunnid eri asutustes, näitiks kunstikoolis. Õppida Pärnu kogemustest.
- Hariduse kompetentsikeskus- mõiste lahti seletada ja luua töötav mudel.
- Praktikavõimaluste pakkumine õppimise ajal, rakendada ka töövarju.
- Tallinna Vanalinna Hariduskolleegeiumi praktikast õppimise kasutamine Tartu hariduselus.
- Õpetajatele Tartu linnavalitsuse poolt stipendiumid.
- Tartu hariduse edulood ekspordiks.

6. Nimetage kolm kõige olulisemat teemat/tegevust/objekti, millega Tartu haridusvaldkonna arendamisel tuleks uue arengukava perioodil tegeleda.

Individuaalse töö ja arutelu tulemusena tõsteti esile järgmised teemad:

1. Haridustee katkestamine, koolist väljalangevus
  - Haridustee katkestanud inimeste kadumise/hajumise vältimine → kes? Kuidas?
  - Noorte, kes ei õpi ega tööta, osakaalu vähendamine
2. Õppekeskkond
  - Haridusasutuste füüsilise õppekeskkonna kaasajastamine
  - Kõikidel Tartu koolidel on kaasaegne ja turvaline õppekeskkond
3. Hariduse kvaliteet
  - Alushariduse sisu ja kvaliteet → arvestades, et see annab kogu aluse inimese arengule (loovus)
  - Õpetajate motivatsiooni tõstmine (õiguste ja kohustuste tasakaal, vääriline palk jms)
4. Kaasaegne õpikäsitlus
  - Kaasaegse õpikäsitluse (KÕK, NÕK, MÕK) rakendamine kõigis kooliastmetes/võimaluste loomine
  - Tartu hariduskeskus – CAMPUS. Selles töötavad integreeritult kõik gümnaasiumid, mõned lasteaiad, põhikoolid, kutsekoolid, õpetajaharidus (Emajõe kaldal, AHHAA kõrval)
  - Mitmekesiste õppevormide rakendamine koostöös ülikoolide ja teaduskeskustega
  - Tartu Õpikeskkond (TÕK) – üld- ja huvihariduse loomine
  - Olemasolevate (haridus)võimaluste sisuline kaardistamine – „õpiruum“
  - Hariduskeskus(te) loomine (sünergia koostööst; huviharidus, üldharidus, kutseharidus, lasteaiad, ...)
  - Kõikides haridusvaldkondades kompetentsikeskuste nimetamine, väärtustamine, arendamine
5. Lapse individuaalsus
  - Lapsest lähtuv õpe

- Nii HEV+ kui HEV- laste toetamine, õpetajate aitamine, vanemate toetamine
  - Andekad lapsed (lapse/õpilase individuaalsus)
6. Õpilaste sotsiaalsed oskused
- Õpilaste sotsiaalsete oskuste kujundamise süsteem Tartus (liikumine → erinevad õpikogukonnad → vastastikune tunnustamine)
7. Üld- ja huvihariduse lõimumine
- Üldhariduse ja huvihariduse lõimumine, kultuurivaramu sihipärane kasutamine
8. Üliõpilaste praktika- ja töökohad
- Üliõpilaste praktika ja tulevased töökohad. Süsteemne praktika: ülikoolid + munitsipaalasutused + ettevõtted; linna poolt boonussüsteem

*****

Veel ettepanekuid hariduse valdkonna arendamiseks:

- Tartu hariduselu täiuslik visioon + tegevuskava (kõiki ja kõike kaasav)
  - Kokkulepe hariduse valdkonna eesmärkides („Et päralt jõuda, pead teadma, kuhu oled teel“ – karupoeg Puhh)
  - Eesmärkides kokku leppida
  - Kaasava hariduse kompetentsuse arendamine (HEV laste olukord)
  - Kaasava hariduse sisuline rakendamine (iga lapse arengu toetamine/potentsiaali rakendamine)
  - Kaasava hariduse süsteemsus. Kellele? Milleks? Millised tugistruktuurid?
  - Innovatsioon hariduses – Tartu kui hariduse kompetentsikeskus
  - Kaasava hariduse mõiste täitmine sisuga (Keda? Kuidas? Millal? Mis eesmärgiga?)
  - Uus hariduskeskus, kus lasteaia-, kooli-, kutse- ja kõrgharidus (õpetajaharidus) oleks koostöiselt ühe eesmärgi nimel tegutsemas – nüüdisaegne õpikäsitlus
  - Julgeme eristuda – hariduse innovatsioon (demokraatlik kool, koduõpe, vabaõpe, iganenud tunnid ja klassisüsteem; kodutööd – kodus õppimine; rõhk sisule)
  - Haridussüsteem peaks toetama koolilõpetajate Tartusse jäämist
-
- Õppekeskkonnad korda (kaasajastada)
  - Haridusasutuste füüsilise õppekeskkonna kaasajastamine (eelisjärjekorras põhikoolid)
  - Lasteaedade õpikeskkonna kvaliteedi tõstmine
  - Koolimajade ja lasteaedade korrastamine
  - Põhikoolide korrastamine (füüsiline)
  - Ligipääs (keskkonnasõbralik) haridusasutustele
-
- Õpetaja ISE väärtustab oma tööd
  - Täpsustada õpetaja rolli, et nõudeid vähendada
  - Motiveeritud õpetajad (2x)
  - Õpetajate motivatsioonisüsteemi arendamine

- HEV õpilaste kooli arendamine
- HEV lapsed ja kaasav haridus (kõik lapsed, lapsest lähtuv pedagoogika)
- Keeleõpe juba lasteaias
- HEV asutuste võrk ja kaasav haridus
- Varajase märkamise ja sekkumise keskus
- Kõikides haridusastmetes LAPSE huvide ja arengu esikohale seadmine (mitmekesised võimalused, erakoolidele arenguvõimaluse jätmine)
- Toetada laste kodus kasvatamist kuni 3. aastani
- Põhiharidus liikuvaks, liikumine tundidesse, vahetundidesse. Unistuste siht → nt kohustuslik õuevahetund nagu on vähemalt 3es Tartu erakoolis.
- Koolide juhtimise kvaliteet ühtlaseks, uuenenud õpikäsitus igasse kooli
- Moodulõppekavade rakendamine (Hariduskeskuses, ...). Hariduse operatiivne kohandamine uutele vajadustele
- Huvihariduse lõimimine ja kvaliteedi tõstmine
- Huvihariduse (+kompetentsikeskuste) sidumine üldharidusega, ka alusharidusega
- Hariduse, kultuuri ja sotsiaali tugevam koostöö. Eesmärk: õnnelik noor
- TÕK – üldhariduse koostöö kultuuri ja asutustega
- Huvihariduse lõimimine üldharidusega
- Huvihariduse olulisus ja integreerimine üldhariduse õppekavaga
- Tartu Herbert Masingu Kooli uus maja: kaasava hariduse kompetentsikeskus
- Huvi- ja üldhariduse lõimimine suuremal määral
- Üldhariduse ja huvikoolide lõimumine (mõlemal suunal; nii sisu kui vorm (sh ruum, logistika))
- Tartu gümnaasiumite asemel Tartu gümnaasium koos KHK-ga
- Kaunite Kunstide Kool
- Hariduse mitmekesistamine (õpikäsitlused, eraalgatused – kogukond, VÄIKE ON HEA, rõhk SISULE)
- Tartu linna olemasolevate kompetentsikeskuste senisest parem kasutamine hariduses
- Mitteformaalse ja formaalse hariduse integreerimine koolinoortele (≠ ruumide ristkasutus)
- Üldhariduse ja huvihariduse ühitamine
- Kutsekoolist ülikooli haridustee toetamine
- Kutsekooli ja gümnaasiumi sidumine (Rootsi mudel)
- Ülikoolide integreerimine üldharidusse (arendus, ainete ülekandmine)
- Kõikides haridusastmetes tihe koostöö ülikoolide, praktikute ja ettevõtjatega (nt tehnoloogiapakti eeskujul)
- Koolide ja ettevõtete vaheline koostöö
- Asutuste ja ettevõtete kaasamine haridusse, konkreetsemalt õppetöö läbiviimisse
- Haridusasutuste ja ettevõtjate koostöö ühiseesmärkide saavutamiseks

- Lastevanemate sisuline kaasamine ka linna põhikoolides analoogselt erakoolidele. Lapsevanemate vabatahtlik töö on väga suur ressurss
- Kogukonna ja kooli/lasteaia seostamine
- Koostöö õnneliku inimese (laps, vanem, õpetaja, juht, poliitik jne) kujunemisel
- Kogukonna perede ja haridusasutuste vaheline koostöö
- Kool Supilinna või Tähtvere linnaossa

- Täiskasvanuhariduse arendamine
- Täiskasvanuhariduse normaliseerimine
- Täiskasvanuhariduse teadvustatud toetamine
- Elukestev õpe ehk täiskasvanuharidus
- Täiskasvanuhariduse eri valdkondade koostöö ja sidusus
- Elukestev õpe

- Digitegusad Tartu koolid
- E-õppe arendamine

- Meie enda hea kogemuse analüüs ja tutvustamine
- Hindamissüsteem, mis toetab ülekantavate oskuste omandamist (õpioskused, sotsiaalsed oskused jne)

7. Haridusvaldkonna kesksete teemade elluviimiseks vajalikud tegevused aastateks 2017-2026, mida tuleks Tartu linna arengukavas kajastada/täpsustada.

Moodustati neli töörühma keskendudes järgmistele valitud teemadele:

Üld- ja huvihariduse lõimimine

- Leppida kokku mõistetes: formaalhariduse süsteem ja kõik, mis formaalhariduse süsteemist väljaspool
- Huvikooli ja üldhariduskooli õppekavade sünkroniseerimine- huvikoolis osalust saab sel juhul arvestada õppetulemusena
- Gümnaasiumi õppesuundade ja valikmoodulite teostamine huvikoolide baasil
- Muuseumid, kunstiasutused jms - tasuta paketid õpilastele koolides, lastele lasteaedades
- Koolide „projektipäevade“ keskne koordineerimine
- Tsükliõppe kasutamine, et luua piisav ajaressurss kooliväliseks õppeks
- Tartu kultuurivaramu tundmaõppimise soodustamine
- Kaunite kunstide praktikud külalisõpetajatena (tagasi kooli liikumise sarnaselt)
- „Näidiskooli“ loomine, kus integreeritakse tõhusalt üld- ja huviharidus
- Teatrigümnaasium – näide õppesuuna realiseerimisest

Formaalse ja mitteformaalse hariduse sidusus

- Kool ei võrdu koolimaja. Õpikeskkond sisaldab õppijaid, õpetajaid, lapsevanemaid jms
- Erinevad haridustasemed moodustavad terviku: alusharidus, üldharidus, huviharidus, kutseharidus – ühine õppekava käsitlus
- Individuaalne õppekava, õppija keskmes
- Õppimine on terve päev
- Liikumine ja liikumiskeskonna terviklik käsitlemine: õuevahetund, liikumine õppehoonete vahel, liikumine muuseumitesse jms
- Moodulõpe, võimalik moduleid vahetada

- Järeleõppimise võimalus, ka etteõppimine
- Alusta oma kodulähedusest, kogukonnast
- Mitte õpetamine vaid õppimise toetamine (õpi ka kogemustest TERA, Katoliku Waldorf Kool)
- Kaasava juhtimismudeli rakendamine
- Huvide konflikti välistamine
- Tihe läbikäimine, tunnustamine

Kaasav haridus - hariduslike erivajadustega lapsed

- Mõistetes kokkuleppimine: mida tähendab HEV ja mida tähendab Kaasav?
- Probleemide kaardistus
- Abiõpetaja ametikohad põhikooli
- Õpetajate HEV teadlikkuse tõstmine
- Kompetentsikeskuse loomine (HEV koolid+HTK)
- Õpetaja nädalakoormuse alandamine
- Juhtumikorraldusse osapoolte kaasamine
- Lapsevanemate harimine
- Uute (rahvusvaheliselt tunnustatud) metoodikate sissetoomine ja olemasolevate kompetentside teadvustamine
- Juhtide kompetentsi tõstmine
- Täiskasvanute HEV tugikeskus

Õpingute katkestamine, sotsiaalsed oskused

- Õppija enesekohaste ja sotsiaalsete oskuste arengu teadlik toetamine kõigil haridustasemetel koostöös perega (õppeasutuste meeskondade koolitused kaasates hoolekogusid, kogukondi jms.
- Õppija individuaalsuse märkamine ning sellest lähtuvate paindlike õpingute võimaldamine (näit. kaugõpe uues tähenduses)
- Tupikuteevaba haridustee teadvustamine (õpijuhendajad)

Koostada Tartu kui väljapaistva hariduskeskuse kontseptsioon. Eri teemavaldkondade nõ „hariduspesade“ parimate arengulahenduste väljatöötamine.